

Publiceringsdatum

Maj 2008

Granskningsperiod

År 2008

Diarienummer

7001-06-28356

Kontaktperson

Gunnel Nyman
08-785 44 17

gunnel.nyman@ab.lst.se

Nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård

Enkätundersökning genomförd på socialtjänstens missbruksenheter i Stockholms län

År 2002 inledde Socialstyrelsen arbetet med att ta fram riktlinjer för missbruks- och beroendevården. Riktlinjerna som var klara i början av 2007 gäller både sociala och medicinska insatser inom såväl socialtjänst som hälso- och sjukvård. Riktlinjerna bygger på ett faktaunderlag som har tagits fram av ett stort antal experter och syftet är bland annat att göra vården tydligare och mer enhetlig.

I början av 2008 gjorde Länsstyrelsen i Stockholms län telefonintervjuer med anställda inom den kommunala missbrukarvården. Syftet med intervjuerna var att ta reda på hur pass kända riktlinjerna är, vilken påverkan man tror att de kommer att ha på missbrukarvården och om det planeras någon utbildningssatsning kring riktlinjerna. Frågor ställdes också om utbildning och erfarenhet av missbruksarbete.

Tillvägagångssätt

Under perioden januari till mars tog Länsstyrelsen kontakt med samtliga missbruksenheter eller motsvarande i länets kommuner och stadsdelar. Sammanlagt 40 enheter kontaktades och 68 intervjuer genomfördes. I de flesta kommuner/stadsdelar intervjuades två personer, en som arbetar inom myndighetsutövning och en som arbetar inom öppenvård. Endast en person intervjuades i de kommuner/stadsdelar som saknar egen öppenvård eller där de anställda arbetar med både myndighetsutövning och öppenvård. Ingen information om enkätstudien lämnades i förväg till kommunerna/stadsdelarna utan intervjuerna gjordes med slumpvis utvalda personer som fanns tillgängliga när Länsstyrelsen ringde. De intervjuade personerna hade inte arbetsledarbefattningar.

Frågorna

Sammanlagt 16 frågor ställdes, se nedan Flertalet frågor hade färdiga svarsalternativ som inte redovisas här.

1. Känner du till de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård?
2. Hur fick du först information om riktlinjerna?
3. Har du läst riktlinjerna?
4. Tror du att riktlinjerna kommer att påverka ditt arbete positivt?
5. Arbetar du redan idag enligt rekommendationerna i riktlinjerna?
6. Tror du att riktlinjerna kommer att innebära att klienterna får bättre hjälp?

Denna publikation finns endast i elektronisk form.

Resultat från Länsstyrelsens tillsyn, undersökningar och uppföljningar publiceras även genom tryckta rapporter och faktablad, se www.ab.lst.se/publikationer.

7. Tror du att riktlinjerna kommer att förbättra samverkan med beroendevården?
8. Deltog du i någon av de regionala konferenser om riktlinjerna som Socialstyrelsen arrangerade i september/oktober 2007?
9. Planeras det någon utbildning om riktlinjerna i din kommun/på din arbetsplats?
10. Om ja på fråga 9, vilken utbildning planeras?
11. Om utbildning planeras, kommer den att ske gemensamt med beroendevården?
12. Känner du till förslaget till policydokument för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende som utarbetats av Kommunförbundet i Stockholms län
13. Hur länge har du arbetat inom socialtjänsten med missbruksfrågor?
14. Var arbetar du (myndighetsutövning/öppenvård)?
15. Vilken utbildning har du?
16. Har du någon (längre) vidareutbildning?

Svaren

Enkätsvaren matades in i en databas varifrån procenttabeller över svaren togs fram.

Hur välkända är riktlinjerna?

Samtliga intervjuade kände till riktlinjerna och de allra flesta (87%) hade läst dem helt eller delvis. Det stora flertalet (drygt 80%) ansåg också att de helt eller delvis arbetar enligt rekommendationerna i riktlinjerna. Flertalet (knappt 60 %) hade först fått information om riktlinjerna av sin arbetsledare. Andra hade hört talas om riktlinjerna i media eller på konferenser och utbildningar.

Hur kommer riktlinjerna att påverka missbrukarvården?

När det gäller frågorna 4, 6 och 7 som handlar om hur riktlinjerna kan komma att påverka missbrukarvården, tyckte flera att det var svårt att ha en klar uppfattning. En majoritet (knappt 80%) uttryckte dock att de tror att riktlinjerna kommer att ha en positiv påverkan på missbrukarvården. Det vanligaste svaret på frågorna 4, 6 och 7 var: "Ja, jag hoppas det". Flera av de intervjuade ansåg att samverkan med beroendevården fungerade bra redan innan riktlinjerna kom och att riktlinjerna inte skulle förändra något i det avseendet. Med beroendevården avsåg de intervjuade här som regel de lokala öppenvårdsmottagningarna. Några ansåg att det främsta utvecklingsområdet är att förbättra samverkan med psykiatrin.

Utbildning om riktlinjerna

I över hälften av kommunerna/stadsdelarna uppgav de intervjuade att de kände till att det planeras någon form av utbildning kring riktlinjerna. Utbildningen kommer för det mesta att ske tillsammans med beroendevårdens personal inom den lokala öppenvården. Flera intervjuade uppgav att kommunen/stadsdelen redan genomfört någon form av utbildning om riktlinjerna. Även i kommuner/stadsdelar där det inte finns någon planerad utbildningssatsning uppgav flera intervjuade att riktlinjerna fortlöpande diskuteras på möten på arbetsplatsen.

Studiecirkel är den vanligaste formen av utbildning kring riktlinjerna följt av konferenser och planeringsdagar.

Runt 40 % av de intervjuade deltog i någon av de regionala konferenser om riktlinjerna som Socialstyrelsen arrangerade hösten 2007. Några uppgav att de hade velat gå men att de inte hade fått plats. Andra svarade att kollegor/chefer, men inte de själva, varit på någon av konferenserna.

Policydokumentet

Förslaget till policydokument för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende som utarbetats av Kommunförbundet i Stockholms län, var inte särskilt välkänt bland de intervjuade. En knapp tredjedel hade hört talas om dokumentet eller *trodde* att de hade hört talas om det. Få verkade ha läst förslaget till policydokument.

Utbildning och erfarenhet av missbruksarbete

Flertalet av de intervjuade (68 %) hade socionomutbildning. Av de som arbetar enbart med myndighetsutövning var alla, utom en person, socionomer. Inom öppenvården var 46 % socionomer följt av alkohol- och drogterapeut (25 %) och mentalskötare (18 %).

Två tredjedelar av de intervjuade hade någon form av vidareutbildning som ger högskolepoäng eller annan längre vidareutbildning. Kortare utbildningar i t.ex. MI (Motivational Interviewing) eller ASI (Addiction Severity Index) har i detta sammanhang inte räknats som vidareutbildning då det är fråga om utbildningar som bara sträcker sig över några dagar.

Majoriteten av de intervjuade hade lång erfarenhet av missbruksarbete inom socialtjänsten. Drygt 40 % hade arbetat med missbruksfrågor i mer än 10 år och ytterligare knappt 20 % hade arbetat mellan 5-10 år.

Sammanfattande intryck

Den bild Länsstyrelsen har fått utifrån enkätstudien är att de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård är väl kända bland de anställda i missbrukarvården i länets kommuner. Flera kommuner planerar någon form av utbildning kring riktlinjerna och i en del kommuner har utbildningssatsningar redan genomförts. I flertalet kommuner där utbildning planeras berörs även beroendevårdens personal av utbildningssatsningen.

Vilket genomslag de nationella riktlinjerna kommer att få i det praktiska arbetet med personer med missbruk är för tidigt att säga. Många av de intervjuade uttrycker en förhoppning om att riktlinjerna kommer att ha en positiv påverkan på socialtjänstens missbruksarbete. De flesta anser dessutom att de redan idag arbetar enligt rekommendationerna i riktlinjerna.